

Závěrečná zpráva poroty

Již třetím rokem pořádá Česká komora architektů přehlídku realizovaných staveb Česká cena za architekturu. Porota oceňuje a obdivuje energii, s jakou je tato architektonická cena spouštěna a organizována. Stejně jako v předchozích letech byla sestavena mezinárodní porota z řad architektů a krajinářských architektů, tentokrát pocházejících ze Slovenska, Polska, Rakouska, Izraele, Maďarska a Německa, aby zhodnotila stav české architektury jak v národním, tak mezinárodním kontextu.

V prvním kole selekce porotou byl ze 145 přihlášených realizací vytvořen seznam 33 nominací. Ve druhém kole zůstal úzký okruh staveb, které porota osobně navštívila. I když je tento proces velmi namáhavý, jsou pro porotu návštěvy lokací a osobní dojmy z rozhovorů s klienty a architektky velmi užitečné. Takto nashromážděné poznatky zásadním způsobem pomohly s konečným rozhodováním.

Čas určený na přesuny mezi jednotlivými místy byl intenzivně využit k debatám o kladech a záporech realizovaných staveb a zvláště o širších souvislostech a kontextu, což je velmi obtížné posoudit pouze po zhlédnutí zaslaných panelů.

Členové poroty navštívili celou řadu různorodých staveb – od drobných počinů po větší realizace, ale viděli pouze pár velkých projektů. Už tato skutečnost může sama o sobě vypovídat o tržní situaci v České republice. Většina realizací byla financována soukromými investory, jen velmi málo staveb pochází z veřejného rozpočtu, což opět vypovídá o místní architektonické produkci.

A v širším, mezinárodním kontextu? Je česká architektura dostatečně dobrá, aby obstála v konkurenci na mezinárodní scéně? Ač tato otázka nebyla nikdy přímo položena, porota si všimla, že přesto visí ve vzduchu. Nabízí se zvláště tehdy, když je porota složena výhradně ze zahraničních architektů.

Porotci se shodli, že posuzované stavby dosahují vysoké kvality. Bezpochyby jsou schopny soupeřit se současnou evropskou architektonickou tvorbou. Design i celkové provedení jsou na velmi dobré úrovni.

Zadávání zakázek u veřejných budov provází proces výběrových řízení či architektonických soutěží, vyjednávání s klienty a uživateli a na závěr se architekt musí proplétat bludištěm regulací, veřejných zájmů atd. Komplikovaný postup se netýká zakázek malého rozsahu a soukromých klientů a díky tomu je v těchto případech realizace dobré architektury snazší. Dlouhý a mnohdy úmorný proces její vznik neomezuje. S ohledem na tento fakt porota předpokládá, že český trh je hnán více soukromým než veřejným sektorem a že architektonické soutěže očividně nemají stejnou důležitost při vzniku kvalitní architektury, jako mají v jiných evropských zemích. Proto by se měly více prosazovat veřejné investice a architektonické soutěže by se měly více propagovat.

Porota navštívila během tří dnů všechny projekty ze seznamu. Po znovunabytí sil pro konečné setkání v Praze pak velmi rychle zvolila osm finalistů. Konsenzuální rozhodnutí bylo možné zejména díky podrobným debatám, které jsme vedli během cest, velmi dobrému porozumění mezi členy poroty a příjemné pracovní atmosféře, která během těchto tří dnů vládla.

Po výběru osmi finalistů probíhala podrobná diskuse o tom, které dílo lze považovat za natolik mimořádné, že si zaslouží nejvyšší ocenění. Nešlo jen o to, vybrat nejlepší realizaci. Na ní jsme se shodli po krátkém vzájemném zhodnocení. Důležité je, co chce porota udělením prvního místa sdělit.

Když je vzájemné pouto mezi architektem a klientem dobré a architekt je zároveň talentovaný, pak může vzniknout skvělá stavba. V tomto ohledu jsme viděli mnoho kvalitních příkladů, precizně

ČESKÁ

CENA

ZA

ARCHITEKTURU

2018

realizovaných, k nimž nelze mít žádné připomínky. Museli jsme ale začít hledat ten opravdu výjimečný, mimořádný prvek, přínos, který není možné zpochybnit.

Nejcennější tkané koberce jsou ty, jež vykazují nějakou drobnou vadu. Teprve ta je činí unikátními. Čeho chceme v architektuře dosáhnout? Jaké cíle jsou důležité? A jaké existují překážky? Během naší okružní cesty jsme si všimli, že výstavba v České republice je v pořádku, možná s výjimkou nedostatečných investic do veřejného sektoru. Klienti mohou očekávat dobrou architekturu. Očividně zde působí dostatek schopných architektů, připravených odvést profesionálně svou práci.

S ohledem na tyto aspekty se naše pozornost zaměřila na stavbu, která na první pohled mohla působit nedokonale či vypadat nedokončeně, což je v rozporu s principy realizace kvalitní architektury. Začali jsme stavbu zároveň obdivovat i zpochybňovat, okamžitě jsme o ní vedli dlouhé diskuse, zaujatě a na mnoha úrovních, a to bylo možné pouze proto, že poskytovala tolik podnětů k debatám.

Úspěch je největším nepřítelem výzkumu. Celonárodně dobrá úroveň architektury může být překážkou vzniku mimořádné architektury. Jako vítěze České ceny za architekturu 2018 se nám podařilo vybrat mimořádný projekt. Lze o něm rozhodně říct, že razí cestu v současné evropské architektonické rozpravě. Nebyl vybrán, aby ukazoval směr, kterým by se měla česká architektura v následujících letech ubírat. Naopak by nás měl přimět k tomu, abychom si položili otázky týkající se různých přístupů v architektuře a přehodnotili je s ohledem na důležitost a výzvy vyplývající ze sociopolitického a sociokulturního kontextu.

Porota gratuluje administrativní budově ve Strančicích jako vítězi České ceny za architekturu 2018.